

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Диської Дар'ї Григорівни «Адміністративно-правові засади здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Майбутнє демократичної правової, соціальної держави України в значній мірі обумовлено розвитком національної освіти. Освіта є тим компонентом суспільного життя, який визначає рівень інтелектуалізації всіх його сфер, спроможність сприйняття, розробки і застосування новітніх технологій і гуманітарних ідей, принципів і норм правовідносин у державі. Від якості освіти залежить не тільки динаміка соціально-економічного розвитку країни, життєвий рівень населення, стан правопорядку і моральності, але й місце України у глобальному вимірі як повноправного члена світової спільноти. Глибоке усвідомлення цієї залежності, нагальна потреба йти в ногу з часом, із сучасними світовими тенденціями розвитку правоохоронних систем спонукають до пошуку нових підходів у реформуванні і удосконаленні освіти взагалі та здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, зокрема.

Актуальність та наукова новизна дисертаційного дослідження підтверджується й тим, що воно виконане відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. Тема дисертації відповідає Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., а також здійснена у відповідності до плану науково-дослідницької роботи Приватної наукової установи «Науково-

дослідного інституту публічного права» «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Зазначене дослідження базується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень, що значною мірою обумовлено і характером дослідницької бази. Поряд із працями з адміністративного права, Д.Г. Диська широко використала наукові розробки із загальної теорії держави і права, теорії державного управління та інших галузевих правових наук.

Детальному аналізу було піддано законодавчі та інші нормативні акти України, які визначають адміністративно-правові засади організації та здійсненні освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання. Безсумнівною перевагою роботи є використання та аналіз великого обсягу нормативно-правових актів, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених, а також результатів низки соціологічних досліджень із проблемних питань здійсненні освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Робота, запропонована Д.Г. Диською, характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структура дисертації повністю відповідає меті і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою.

Глибина та достовірність результатів дисертаційного дослідження базуються на досконалому володінні авторкою методами наукового пошуку. Теоретико-методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, застосування яких обумовлене системним підходом, що дало можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

В дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Проведене дослідження загальнотеоретичних характеристик освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання, шляхом аналізу понятійного апарату, правових та теоретичних підстав організації такого процесу, визначення місця вказаних закладів у системі вищої освіти, характеристиці учасників освітнього процесу, а також специфіки системи та форм його організації.

Варто погодитись із дисертанткою у тому, що викладацький склад ЗВО зі специфічними умовами навчання уособлює у своїй діяльності різні компетентності, які структурно диференціюються на два елементи: професійні та психологічно-емоційні. Відмічено, що навчальної діяльності науково-педагогічних, педагогічних працівників ЗВО зі специфічними умовами навчання посідає ключове значення у підготовці професійних кадрів у вказаних ЗВО, що здійснюється за такими напрямками підготовки як теоретичний, фізичний, практичний, психологічний. Методична та організаційна діяльність зазначених осіб направлена на забезпечення створення належних умов для планомірної, систематичної, безперервної, поетапної організації навчальної діяльності, підтримання її високого рівня за рахунок застосування сучасних, ефективних методик як викладання, так й кадрового менеджменту (стор. 76).

Цікавим та практично корисним є висновок авторки про те, що ЗВО зі специфічними умовами навчання посідають самостійне місце у систему ЗВО через індивідуалізацію їх зовнішніх та внутрішніх факторів. Одночасно з цим, встановлено, що на самостійність ЗВО зі специфічними умовами навчання вказує сукупність спеціальних елементів, які притаманні лише таким ЗВО, а саме вони здійснюють реалізацію державної політики у відповідній сфері вищої освіти, перебувають у сфері управління профільного центрального органу виконавчої влади, мають специфічні умови навчання та спеціалізоване нормативно-правове регулювання їх діяльності. (стор. 85).

Заслугою дисертантки є те, що вона розкриває особливості системи освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання через

визначення довузівського, вузівського, післявузівського етапів, які направлені на попередній відбір потенційних здобувачів вищої освіти, здійснення безпосередньої підготовки професійних кадрів та періодичного оновлення теоретичних знань, практичних вмінь та навичок необхідних для виконання посадових обов'язків, відповідно (стор. 97).

З позитивного боку слід відмітити те, що в роботі представлена комплексна система пропозицій стосовно модернізації адміністративно-правового регулювання освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання у сфері нормативно-правового забезпечення, управління кадровою політикою та організації освітнього процесу, реалізація, яких в межах компетенції здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством науки і освіти України, Міністерством фінансів України, центральними органами виконавчої влади для потреб, яких здійснюється підготовка фахівців, їх територіальними підрозділами, а також ЗВО зі специфічними умовами навчання, науково-педагогічними, науковими, педагогічними працівниками, а також здобувачами вищої освіти (стор. 154).

В дисертації висловлено і обґрунтовано також ряд інших важливих наукових висновків, пропозицій та рекомендацій.

Результати проведеного дослідження є доказом того, що авторці притаманні здібності до самостійних наукових пошуків, до плідного аналізу складних теоретико-правових процесів і явищ, вміння раціонально відбирати, кваліфіковано узагальнювати та аналізувати різнобічні джерела, формулювати на цій підставі практичні висновки й рекомендації.

Значення одержаних результатів в теоретичній і практичній сферах обумовлюється тим, що сформульовані і обґрунтовані в дисертації висновки та пропозиції розширюють і поглиблюють існуючі знання про сутність, особливості та принципи нормативно-правового забезпечення здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

— Визнаючи загалом високий теоретичний рівень роботи, її велике практичне значення, слід відзначити, що це не виключає можливостей критичного підходу до окремих позицій здобувачки, висловити деякі міркування та зауваження.

1. На сторінках дисертаційного дослідження у підрозділі 1.3. «Адміністративно-правове регулювання освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання», авторці варто було звернути увагу на проблемах співвідношення загального та спеціального законодавства у правовому регулюванні освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання

2. Є в мене зауваження і до структури дисертаційного дослідження. Вважаю, що дисертантці слід було окремо дослідити особливості підготовки майбутніх фахівців за певними напрямками підготовки.

3. Варто відзначити запропоновано авторкою власне визначення поняття «освітнього процесу ЗВО зі специфічними умовами навчання», під яким пропонується розуміти інтелектуальну, творчу, практичну та строкову діяльність, яка здійснюється учасниками освітнього процесу у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у ЗВО зі специфічними умовами навчання через систему науково-методичних і педагогічно-інноваційних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування фізичної витривалості, психологічної та емоційної стійкості. Однак робота мала б значно більший практичний інтерес, якщо б здобувачка запропонували нормативно-правове закріплення означеного поняття.

4. На мого переконання авторка визначаючи поняття «ЗВО зі специфічними умовами навчання» як юридичної особи публічного права, у якій здійснюється юридично-практична та фізична підготовка, що має обмеження та привілеї для здобувачів вищої освіти, з метою задоволення потреб держави у правоохоронній та військовій сфері (с.149), не розкриває всі характерні особливості ЗВО зі специфічними умовами навчання.

5. У висновках до розділу 3, авторка вказує, що в роботі «розкриті окремі аспекти модернізації адміністративно-правового регулювання освітнього процесу ЗВО зі специфічними умовами навчання, які повинні враховувати під час її здійснення, а саме ефективність, раціональність, системність, динамічність, бюджетність, професійність критерії, які повинні враховуватись під час...». На моє переконання такий висновок має суто декларативний характер, та не розкриває основні напрацювання підрозділу.

Натомість, на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Д.Г. Диської ці зауваження суттєво не впливають, оскільки вони мають переважно дискусійний характер. Положення та висновки, сформульовані в дисертації, мають значну теоретичну і практичну цінність, їх може бути використано для поліпшення здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, удосконалення практичної діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, тощо.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, досить повно відображено в статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, у тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Авторка сформулювала свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Усе викладене вище дає підставу для висновку про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу — удосконалення

адміністративно-правових засад здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його авторка — Диська Дар'я Григорівна — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

А.О. Собакарь

Підпис Собакаря А.О. засвідчую

**Перший проректор Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ**

В.М. Ковбаса

